

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,
a hova minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

☛ Rendkívüli külön kiadás. — Egyes szám ára 3 kr. ☛

Legujabb.

Nyiregyháza június 27. (délelőtt 12 óra). Mai tárgyalás Junger Adolf kihallgatásával kezdődik. Junger állítja, hogy Móriczot Recsky kinozta és csak azután kezdett vallani.

Nemcsak ő, (Junger) hanem mások is látták, így Hegymögi Sándor is, ki hallotta, hogy Recsky a gyereket így szolította be szobájába: **Gyere be te akasztófára való.**

Nagyfaluban istállóban tartották a fiut, míg hosszú kínos várakozás után durván előhívták.

Scharfné tanu vallja, hogy ő 11 órakor látta kimenni a vádlott saktereket a templomból. Móricz állításai egytől egyig betanítottak úgy hogy kicsinálhassák a vádat.

A gyertyatartókat a kritikus szombaton a rendes »szombati asszony« Bátoriné vagy leánya vette le. Esztert nem kellett behívni, mert Bátoriné ekkor is levette úgy mint máskor.

Elnök: Bátoriné azt állítja, hogy ő az napon nem vette le.

Scharfné: Lehet, hogy a leánya.

Elnök: A leány is tagadja.

Scharfné: Más pedig nem vehette le, mert Bátoriné volt a szombati asszony.

Elnök: Micsoda fiu volt Móricz?

Scharfné: Bandzsi volt.

Elnök: Mit ért ezalatt?

Scharfné: Félt mindenkitől, ha négy éves gyermek állt elébe, ekkor is már nekem kellett kimenni, hogy ne féljen.

Elnök: Szokta őt megverni?

Scharfné: Ha rosszat tett hát kötelességem volt.

Elnök: Az állittatik, hogy ön után kést dobott egyszer.

Scharfné: Igen.

Elnök: Mondja el, hogy történt?

Scharfné: Az nap, mikor elfogták. Én gyöngélkedtem, mert nemrég betegágyban voltam és kértem Móriczot, hogy hozzon vizet, mert főzni akartam valamit a férjemnek, a kit Tokajból haza vártam. Móricz nem akart vizet hozni, hanem tovább játszott. Én erre megpirongattam és tovább álltam, arra aztán Móricz kését utánam dobta,

Elnök: Találta?

Scharfné: Igen, meg is látszott sokáig a a kék folt.

Elnök: Járt-e iskolába a fiu?

Scharfné: Járt, úgy hiszem Feuermann tanítóhoz.

Elnök: Meddig?

Scharfné: Egy félévig vagy kevesebbet, most már nem emlékszem.

Elnök: Jó indulattal volt-e atyja iránt?

Scharfné: Csak úgy mint hozzám.

A folytatott kihallgatás alatt több mentő mozzanatot derítenek ki, melyet a teremben jelenlevő banda tagjai püsszegéssel fogadnak.

*

Nyiregyháza, június 27. Péczeli leálcázása antisemita körökben lesújtólag hatott. Alig birnak felocsudni, a váratlan csapás annyira leteperte őket. **Zoltán alispán vigasztalólag mondá Kornishoz: Ne félj, a mig Pauler miniszter, nem lesz semmi baj.**

*

Péczely Kálmán 1875-ben követte el a gyilkosságot Takács Annával együtt. Az áldozat az utóbbi férje volt. A hullát darabokra vágva vízbe dobták. Takács Anna Mária Nostrában szenvedte ki büntetését.

*

Nyiregyháza, június 28. A banda tagjai nyíltan beszélnek azokról a készületekről, miket azon esetre akarnak alkalmazni, ha a vádlottak ártatlanságát kiderítő tények konstatálása kikerülhetlen lesz. Mint hirlik, Szeffert ügyész kir. biztosi hatalommal lett felruházva.

Péczeli Kálmán.

Minden nap újabb ámulatra ragadja a világot. Most tehát már az is kiderült, hogy a nyiregyházi törvényszéknél tizenegy évig egy irnok volt alkalmazva, aki egy kegyetlen módon elkövetett gyilkosság miatt tizenöt évi börtönre volt ítélve. Mi ezt már régen tudtuk, de tudta ezt Kornis törvényszéki elnök ur, daczára annak, hogy ma azzal mentegeti magát, hogy erről tudomása nincsen.

Persze neki most nem lehet másképp beszélni, mert különben mégis csak furcsa volna, hogy az elnök ő nagysága tizenegy évig megtürt egy megbélyegzett gonosztevőt a vezérlete alatt álló törvényszék hivatalnoki karában? És nemcsak türte, hogy a törvényszék tisztességes tagjai e megbecstelenítő »kollegialitással« mélyen sértessenek, hanem még olyan teendőkkel is bizta meg, melyhez első sorban tiszta kezek kellenek.

Egy gyilkost biztak meg bünvizsgálatokkal, egy egyént, kinek multjához egy ember vére tapad, ellátnak teljhatalommal, hogy rendelkezék a polgárok becsületével, vagyon és életbiztonságával.

Mikor pedig mindezt leleplezik, akkor annak a törvényszéknek elnöke, hol ez történt, oda áll és kijelenti, hogy ő csak annyit tud, hogy Péczei Kálmán 1872. év óta alkalmazva van a nyiregyházi törvényszéknél.

Akár ismerte Péczelit akár nem — Kornis elnök ur még nagyon sulyosan meg fogja sinleni a tegnapi leleplezést.

Mert ha Pauler urnak nem volna is érzéke ilyen csekélységek iránt, akkor a nyiregyházi törvényszék tisztességes elemei fognak protestálni az elnök azon eljárása ellen, mely lehetővé tette, hogy egy közönséges zshivány a törvényszék tisztviselői közt foglaljon helyet.

A gyilkos Péczei Kálmánt nem szabad, nem lehet tovább tärni egy olyan intézmény hivatalnok karában melynek szent hivatása a társadalmi és jogrend fölött örködni.

Es ez az ember, kinek előéletét embervér mocskol be, Scharf Möricz első vallatója volt; ugyan az a Péczei mint az igazságszolgálat egyik közege járt el, kit az illavai »Konduittiste« e szavakkal jellemez: »Koloman Péczei war ausserdem liederlich und mehrerer Diebstähle verdächtig.«

Most pedig váltig állítja ugyan ez a Péczei, hogy ő gyöngéden bánt Möriczczal és hogy valómásra nem bírta.

Ugyanaz a Péczei, ki tizenöt évre lett ítélve, mert kegyetlenséggel gyilkolt, most azt akarja elhíttetni, hogy gyöngéden bánt egy zsidó gyermekkel, akit ő minden áron vallomásra birni akart.

Aki egyszer oly kegyetlenül oltott ki egy ember életet, az nem követelheti, hogy hitelt adjanak pusztá szavának. mikor a természeti törvények hatalmas hangon ellene bizonyítanak.

A ki fiatal korában gyilkosságra vetemedett, az öregségére könnyen bírhat gyereket vérarulásra. Előbb ölt, most csak kinzott. Mi egy emberi lénynek gyötrelme annak, ki másoknak már haláldöfést is adott? A czondra, ha felemelik a lebujok megméltelyezett atmoszférájából, még nővé válhatik, ki érezni, szeretni tud; de emberré nem válhatik, kinek multját véres emberölés szennyezi be, ki sziv gyanánt gyilkot hord keblében.

A kit a társadalom megvetett, a törvény elítelt, akit közmegvetés kísért lépten nyomon, azt a nyiregyházi törvényszék hivatalnokai közé fogadta. Meddig fogják még ott tärni? Majd meglátjuk.

A rituális bünt csináló banda.

A tegnapi kihallgatás lesújtólag hatott az antisemita banda tagjaira. Már-már készültek megzavarni a tárgyalás menetét és félbeszakítani a védelem által intézett keresztkérdéseket, hogy megmentsék Péczelit. De a leleplezés oly zuhanyszerűen hatott, hogy kétségbeesésükben fejüket vesztették.

Később, midőn fölocsudtak, azzal vigasztalódtak, hogy Scharf Möricz szembesítése előbb nem fog elrendeltetni, mig a feleletekre kellőképen ki nem tanították. Ha tegnap kihasználják az alkalmat, mondák, akkor irtózatot kudarcot vallhatott volna Recski Bandi; de szerencsére ott ül az elnöki emelvényen Kornis ur, akinek nagyon jó érzéke van a közelgő veszély iránt.

Ha tegnap rögtön elrendeli a kinzási tanukkal való szembesítést, akkor Möricz végre talán

mégis neki bátorodik, hogy elmondja az igazat. Így azonban már 24 óra folyt le azóta és a banda ez idő alatt sokat tehetett, mert a kinek semmi se szent, a ki semmi akadályt nem ismer és olyan hitvány és olyan arczátlan és merész, az egy nap alatt még a legnagyobb gázságot is képes véghez vinni. Majd kitünik, hogy mit végeztek. Most állunk a döntő mozzanat előtt.

A hetedik nap.

— Junius 26. —

Elnök 9 órakor megnyitja a tárgyalást. Péczei megszakított kihallgatását folytatják.

Gyilkos volt-e Péczei?

Eötvös: (Péczei Kálmán tanuhoz): Akarok kérdéseket tenni. Hány éves ön? Tanu: Megmondottam tegnap. Eötvös: Kérem, legyen szives megmondani nekem ezt újra. Tanu: Kétszer nem felelek. Elnök: Ilyen faggató kérdésektől méltéztassék tartózkodni. Eötvös: Bocsánatot kérek, tek. törvényszék, nekem a figyelmeztet elkerülheti egy vagy más körülmény vagy felelet, és konstatalom, hogy semmi módon nincs nekem megadva a lehetőleg arra, hogy az előző napon felvett jegyzőkönyvbe bármikép beletekinthessek. Különbén őszintén kijelentem, hogy nem tudom mit felelt a tanu tegnap ezen kérdésre. Elnök: Tegnap felelt, de ha kérdezik, feleljen ismét. Eötvös: Én nagy sulyt fektetek erre a kérdésre és a tanu nem felelt. Esedezem a kir. törvényszékhez, én azon tisztetemnek, melyet most viselek, hivatalos kötelességemnek sulyát, soha sem éreztem nehezebbnek, mint e pillanatban, midőn azon szomorú esemény felderítéséről van szó, hogy egy fiu halálos bünnel mikép terheli édes atyját és annak társait, és azért, meg fogom tenni kérdéseimet. Mondom, tegnap tanu előéletének egy részét elmondotta, a másik részét nem ismerem, hanem egy kérdést intézek a tanuhoz, mely egykori hivatalos tudomásomon alapszik. Én ezelőtt 15—17 évvel Veszprém-megye magistratualis fiskusa voltam: ugyanakkor ezen hivatalos minőségemben érkezett hozzám egy miniszteri értesítés, mely szerint a miniszterfium a fegyházakban levő rabok közül többeket büntetésük teljes kiállása előtt próbaszabadságra bocsátott. Ezek között találtatott Péczei Kálmán is, ki társaságban kegyetlenséggel elkövetett gyilkosságért 15 évre el lett ítélve, mely 15 évből akkor kettőt már kiállott. Az illavai fegyházból bocsátatott el és az ország hatóságai az értesítésden felhívtak az ily elbocsátottak figyelmében tartására; ön volt-e z Péczei Kálmán? Tanu: Ez nem tartozik az urhoz. Elnök: Erre nézve csak annyit felelhetek, hogy ilyesmiről sem a kir. törvényszéknek, sem az elnökségnek nincs tudomása, csak annyit mondhatok, hogy 1872. óta állott itt részint mint dijnok, részint mint törvényszéki irnok alkalmazáscan. Tanu: Nekem nagyon fáj, hogy a tek. törvényszék velem, mint tanuval sznmben ilyeneket megengedni méltóztatik. Ez csak alávaló személyeskedés. Ily torturát nem hiszem, hogy Spanga ki az országbirót meggyilkolta, szenvedett volna. Én mindent lelkiismeretesen megmondtam, fájdalmasan esik, hogy ha így bántalmazzák az embert. Szyffert. (Átadja az elnöknek az illavi fegyház részéről kiállított értesítő jegyzéket.) Eötvös: A tárgyalások befejezésekor kérni fogom eznn fenyítő Intézeti értesítés felolvasását. A tanu kérdésekre megtagadta a feleletet, oly szavakkal és kifejezésekkel, melyek engem nem sértenek, hanem sértik a tek. vényszék méltóságát. Én is e helyen az igazságszolgálat közege vagyok és tudom, a nélkül, hogy Nagyságod szükségesnek tartaná azt kijelenteni, hogy egy tanunak, ki ily rendkívüli fontos ügyben kihallgattatik, így nyilatkozni nem szabad, a nélkül, hogy Nagyságod által megrovatnék. Továbbmegyek a kérdéseimben, ha megengedi nagyságod. Elnök: Tessék

A hamisítások.

Eötvös: Tanunak micsoda betegsége volt azon napokban, amikor ezen kihallgatás történt? Tanu: Megmondtam tegnap. Eötvös: A feje fáj? T. Fejgörcseim voltak. E. Meddig tartottak azok? Hány napig? T. Mikor hazajöttem azután ts tartott három napig. Ágyban fekvő beteg voltam. E. Ágyban fekvő beteg? T. Igen, mikor haza jöttem, E. Hogyan jött haza, egyenesen Nagy-Falu-

ból, vagy Eszlárról? T. Eszlárról indultam, Nagy-Faluba megháltam. E. Nagy-Faluból egyenesen jött haza vagy Eszlárra ment még? T. Ilyen kérdést sohasem hallottam. E. Nagy-Faluból jött? T. Ilyest képzelni sem lehet, hogy Nagy-Faluból vagy Eszlárról jöttem-e haza? E. Ön meg fogja látni, hogy ez rendkívüli fontos momentum; azért figyelmeztetem, hogy a kérdésekre egyenesen feleljen. Ön tehát Nagy-Faluból egyenesen jött haza és nem ment Tisza-Eszlárra? T. Igen. Itthon még 2—3 napig fekvő beteg voltam. E. És hivatalos eljárásban nem vett részt? T. Nem, ezt a nagyságos elnök ur is tudja. E. Ebben kétkedem, hogy ő nagysága is tudhassa. Péczely Kálmán tanu május 19., 20 és 21-én, ön Bary József vizsgálóbíró ur mellett Tisza-Eszláron hivatalosan fungált. Igaz-e ez, vagy nem? T. Igaz. E. Igaz, mert a vizsgálati iratok is világosan bizonyítják, hogy május 21-én a vizsgálóbíró ur végzése szerint betegnek jelentvén magát, betegsége alapján haza bocsáttatott. Ekként szól a végzés, igaz-e? T. Én nem tudom, hogy a végzés hogyan szól. E. De a tény igaz, ugyebár? T. Igaz. E. Ön azt mondja: Nagy-Faluból egyenesen Nyiregyházára jött. T. Igen. E. De ön 1882. május 22 én Tisza-Eszláron kihallgatási jegyzőkönyvet irt alá. Friedmann: Tehát hamisított! Eötvös: Tehát vagy az előbbi állítása hamis, vagy pedig a jegyzőkönyv hamis. Bátori Julia, Junger Adolf és ha jól tudom, többek jegyzőkönyveir is aláírta, ott a nevet pedig ön május 22-én nem volt Tisza-Eszláron? T. Hát hányadikán voltam én, azt nem tudom, azt tudom, hogy éppen a vásár napján jöttem haza és azután 2—3 napig feküdtem. mikor haza jöttünk. E. Ön május 21-én ment Nagy-Faluba és határozottan kijelentette, hogy egyenesen jött Nyiregyházára: tehát nem Eszlár felé ment vissza. Mégis visszautasította kérdésemet, pedig ön akkor jegyzőkönyveket irt alá. T. Meglehet, tévedésen alapult. E. Az meglehet. Ön azt mondja, haza jött éppen a vásár napján. ha jól tudom május 22-én és azt mondja 2—3 nap ágyban fekvő beteg volt. Tanu: 2 vagy 3 nap nem tudom biztosan. Eötvös: Tehát azt nem tudja biztosan; ha két napig feküdt is, május 24-én még feküdnie kellett; pedig május 24-én öntől aláirt jegyzőkönyvek vannak. Itt pedig ön nem vezette a tollat, csak egy pár jegyzőkönyvre olyan helyen, a hol nevének nem is volt hely hagyva, oda szoritotta a nevet, a miből én azon alapos föltevést meritem, hogy ön a kihallgatásoknál jelen sem volt, hanem mégis aláírta a jegyzőkönyveket. T. Mondom, ha ilyen történhelett, hogy ilyen jegyzőkönyvet aláírtam, az elnézésből történt, hogy nem emlékeztem már a dátumra. E. Mikor irta alá azon jegyzőkönyvet? T. Meg nem tudom mondani. E. Az nap vagy később? T. Volt, hogy midőn fenn voltam a hivatalban és kihallgatás történt, a jegyzőkönyveket összevettem és aláírtam. Eötvös: Egy csomóban? T. Igen. Eötvös. Constatálom, hogy ez hivatalos hatalommal való visszaélés ténye önmagában. Mondja meg nekem tanu, hogy azon jegyzék, melyet ön jegyzőkönyvnek nevezett itt ismételt, melyben Scharf Móríc az azon éjféli, vallomása felvétel, hol és mikor készített? T. Éjféli vallomása? E. No hát, éjjeli. T. Azt Recsky csendbiztos irodájában irtam. E. Hogy hívták azt a falut? T. Nagyfalunak, E. Mikor készült az a jegyzék? T. Most méltóztatott mondani, hogy éjszaka. E. Mely napon, hónapban évben? T. Azóta én nem emlékszem; egyáltalán nem tudom megmondani, a mult évben történt-e. E. Azért kérdem ezt, mert ön irnok és tudnia kell, hogy a mely iratot, akár hivatalosan, akár félhivatalosan fölvesz vagy aláír, azon dátumnak kell lenni, keletnek, helynek. T. Azt hiszem, ez a rend. E. Azon nincs. T. Azért nincs, mert nem úgy vettem fel, mint hivatalos jegyzőkönyvet. csak mint jegyzéket, hogy legyen a vizsgálóbírónak valami támpontja, mikor kijön: mert beteg voltam, gondoltam, nem is fogok felkelni,

Péczeli ellenmondásai.

Eötvös: Melyik szobában irtak? T. Most mondtam, hogy Recsky csendbiztos ur irodájában. Eö. Az ebédlőből nyilik az? T. Az ebédlőből. Eö. Hány tintás kalamáris volt azon szobában? T. Hogy tudjam azt? Eö. Azon levelet, melyet Bary vizsgálóbíróhoz intézett, rögtön irta-e ezen jegyzőkönyv elvétele után vagy később? T. Azonnal. Eö. Azt is ugyanazon szobában irta? T. Ott. Eö. Hát Recsky csendbiztos azon levelét, melyet Bary vizsgálóbíróhoz intézett, hol irta és mikor? T. O is intézett, hozzá levelet? Eö. Az ön levelének határa irta.

T. Ott irta. Eö. Constatálom, hogy az jegyzőkönyv, melyet ön felvett, nem ugyanazon tintával van írva, mint Recsky levele. T. Lehetett több tinta is mit tudom én? Nem ügyeltem rá. A melyik kezembe akadt, abba bele-mártottam tollamat. Eö. De csak nem ment más asztalhoz? T. Lehet, hogy itt is állt a tintatartó, ott is, nagyon rosszul voltam és egyszer ide mártottam a tollamat, máskor oda. E. Különben constatálom, hogy a levelen, melyet Péczely Bary vizsgálóbíróhoz irt, datum van 1882. május 21. esti 11 óra. Eö. Azt nem vontam kétségbe de a jegyzéken nincs datum. E. Ez szoros összefüggésben van, mert a levél hivatkozik ezen följegyzésre, Heumann. A levél nem hivatkozik arra. E. (olvassa) Scharf Móríc, kit a csendbiztos urral Nyiregyházára való beki-sértetés végett, magunkkal hoztunk, kevés idővel ezelőtt önként jelentkezett. Minthogy nagyon fontos dolgot adott elő, szükségessé válhatik stb. így szól a levél. Eö. Én a t. törvényszékhez azt a kérelmet intézem méltóztatásuk majdan hivatalosan konstatálni, hogy azon tinta, melyikkel Bary József vizsgálóbíró ur a jegyzőkönyveit szokta vezetni Eszláron, továbbá azon tinta, melylyel Péczely Kálmán a Scharf Mórícztól felvett első vallomását, datum nélkül állítólag Nagyfaluban irta és végre azon tinta, melylyel Recsky András a maga levelét megírta, és melylyel ugyancsak Bary vizsgálóbíró ur Recsky András ur házánál a vallomást az éjféli utáni órákban felvette, mind a három egymástól különbözik és hogy mind a háromféle tinta és kalamáris ott az ő szolgálatára nem lehetett, T. Olyan háznál lehet, hogy három tinta is van: mikor megírtam a levelet, oda adtam Récsky urnak, hogy küldje el Bary urnak; de arra én igazán nem tudok felelni, lehetett ott több tinta is. E. Jól van, tehát feleljen, a mit tud. Eötvös még néhány kevésbbé fontos kérdést intéz tanuhoz, miközben figyelmezteti, hogy hol jegyzőkönyvről, hol jegyzékről beszél vallomásában.

Recsky András.

Elnök: Beszólítja Recsky András tanu. 41 éves, született Tisza-Burán, nős, családós, birtokos Nagy-Faluban, a mult évben mint csendbiztos Szabolcsmegyének szolgálatában állott. Emlékszik azon időre, midőn Eszláron vizsgálatot tartván, Bary önnek átadta Scharf Móríczt? Tanu: Igen. Elnök: Önnek adta át? Tanu: Együtt voltunk Péczelyvel és általadta. Elnök: Mely czélből adta át? Tanu: Hogy bekisérjük s behozzuk ide és általadjuk a tek. törvényszéknek. Elnök: Nem kapott ön akkor egy levelet a fiuval együtt? Tanu: Igen. Elnök: Kihez szólott az a levél, a törvényszékhez, vagy a kir. ügyészséghez? Tanu: Azt nem tudom. E. Aztán behozta ön a fiut? T. Nem hoztam be. E. És az a levél hová lett, mely itt a kir. ügyészségnek bemutatandó volt? T. Az ott volt nálam. és ugy tudom. talán a vizsgáló ur vitte magával, mert a vizsgálatot foytatta nálunk a vizsgálóbíró ur. E. Milyen időben indult el Eszlárról? T. Jó estefelé. E. És mikor érkezett meg Nagyfaluba? T. Épen a vacsoránál ült a családom, nem tudom az órát, nem néztem. E. A vacsora alatt Scharf Móríc benn volt-e a házban, vagy máshol tartózkodott? T. Egy kis ideig kiül volt, ugy tudom, de aztán rögtön Péczely figyelmeztetel, hogy jobb lenne behívni, be is hívtuk és azután ott volt. E. Elvégezve a vacsorát. Mi történt a fiuval? T. Azt mondta Péczely, ne félj, mond ugy a mint van a dolog, akkor nem félhetsz, erre a fiu azt mondotta, megmondom az igazat. E. És erre elkezdette a nyilatkozatot tenni? T. Erre azt mondta Péczely vagy én mondtam: gyere a másik szobába és bevezettük a másik szobába, a hol íróasztalom van, hogy a jegyzéket felvegyük. E. Aláírta a fiu ezt a jegyzéket? T. Aláírta. E. Nem emlékszik, hogy irta alá? T. Ugy emlékszem, azt mondta, ezt val-lottam minden kényszer nélkül. A többiekre nézve tanu határozottan mondja, hogy a fiura semmi kényszert nem gyakoroltak.

Friedmann: A meddig vacsoráltak, a gyermek folytonosan benn volt önnél? T. Benn: Mig találás volt azt hiszem a konyhában tartózkodott. Vacsorát nem kapott mert azt mondta, hogy nem vacsorál. Péczely vacsora után mindjárt lefeküdt, mert főfájása volt és borogatta. A gyermek Péczely urral aludt, de hogy melyik feküdt le előbb nem tudom T. Mikor elmentem akkor kérdezte ki Péczely tőle azt, a mit már azelőtt elmondtam. F. És nem beszélt akkor Péczely ur valami örök elkárhózásról? T. Oly formát mondott neki, hogy miért ne mondja meg,

a szavakra nem emlékszem tisztán, hogyan mondta, a jegyzőkönyvben a mit a fiu mondott, tessék elolvasni. F. Hát akkor azon alkalommal eredt meg e gyermek nyelve, mikor már lefeküdtek? T. Még nem feküdtek le; fekvésre készültek. F. És mikot a gyermek nyilatkozott, hol írta azt a Péczely ur? Tanu: Az írószobában. F. Hát ki hozta azt indítványba, hogy tanukat is hívjanak? T. Én rendeltem oda cselédeket, hogy hallják, hogy mit fog a fiu mondani. F. Azt, hogy hallják? szeretném tudni, hogy azokat a cselédeket akkor rendelte-e, a mikor már meg volt a nyilatkozat? T. Előbb. F. És mikép szólalt meg a fiu? T. Azt mondta, hogy nyilatkozatot akar tenni. Fr. Arra az iratra, melyben Péczely a vizsgáló bírórt értesítette, hogy Móricz vallott, ön szinten rá irt valamit. T. Meglehet. Fr. Emlékezetébe hívom. Ezen hozzá irt sorok azt mondják: »Péczely ezen sürgetését, hogy a gyermek még az éjjel kihallgattassék, mint a járás csendbiztosá én is támogatom, nehogy az ügy más fordulatot vegyen« micsoda más fordulatra gondolt itten? T. Arra, hogy miután már megmondta a valót, később se mondja el másként, mint a hogy van. Fr. Ha azon gyermekkel annyira jól bánt Péczely, ha annyira önkénytelenül írta alá a jegyzőkönyvet, ha nem bántotta senki, akkor nem értem, hogyan félhetett, hogy a gyermek másnap reggel másképen fog beszélni, ha a gyermek csakugyan minden kénszer nélkül, szabadon nyilatkozott mit értett kegyed azon megyjegyzés alatt? Azt értettem, hogy minél hamarabb jöjjön a vizsgálóbíró, miután a fiu vallomást tett, nehogy azután azt mondják, hogy a csendbiztosnál volt, hol a gyermekre ezt ráfogták, F. Azt szeretném most csak tudni, hogy ezen kifejezést, nehogy a dolog más fordulatot vegyen, hogyan értette ezt? T. Ezt Péczely ur írta nem én. F. Ezt Péczely ur írta melyben sürgette a vizsgálóbírórt. É. Tessék itt megnézni, hogy mit irt, (átnyújtja tanunak a kérdéses iratot). F. Olvassa fel saját megjegyzését, (a egtörténik) mi értett tehát ez alatt, nehogy a dolog más fordulatot vegyen? T. Akartam, hogy ott legyen a vizsgálóbíró, hogy semmi szín atatt ne mondhassa, hogy csak én inquirálok? F. Legyen szives még azt megmondani, hogy a vizsgálóbíró ur melyik szobába vette fel a jegyzőkönyvet a gyermekkel, az ebédlőben? T. Az író szobában. A gyermek is írta alá. Tanu vallja, hogy mikor a vizsgálóbíró megjött, felköltötte a gyermeket és bevitte a vizsgálóbíróhoz. Péczely nem jött be a vizsgáló bíróhoz, mert beteg volt. A jegyzéket még előbb írta meg. Azt tanunak átadta és ő egy emberrel küldte át a vizsgáló bírónak. Hogy a jegyzéket ki adta át a vizsgáló bírónak, nem emlékszik. Sz. Azt mondja, hogy tanukat hívott be, mikor a gyerek elkezdett beszélni, kik voltak ezek? T. Ottan volt a Bakó Ignác, a ki csendlegény volt, ott volt az akkori dajka, — Annának hívták — Szójar Anna és Vigvári János. Funták. Kérem Recsky ur megmondani, miután a gyermek eleinte nem vallott semmit és később azt nyilvánította, hogy azért nem vallott, mert fél, ebből a félelemből — mit gondol — vajjon mi szabadította őt ki, vajjon biztatással, vagy megfélemlítő szavakkal, hogy a börtönben marad, vagy kéreléssel hatottak-e reá? T. Azt mondtuk neki: »miért nem mondbod a valót, ugy a mint van? mi holnap bekísérünk és rab leszesz.« Erre azt mondta; »félek a zsidóktól, és félttem atyust, vagy apámat. Nem emlékszem minden egyes szóra. Funták: Nem is lehet; de a tanunak egy kis türelmének kell lenni. Tessék megmondani, hogy midőn látta, hogy a gyermek nem vall, azután pedig kevés biztató szóra ilyen irtóztató történetet beszélt el, vajjon nem döbbsentek-e meg annyira legalább, hogy azt kérdezték, igaz-e, nem hazudsz-e és figyelmeztették a gyermeket, hogy szülői ellen nem kell vallania? Tanu: Nem mondtuk, hogy szülői ellen nem kell vallania; mert maga azt mondta, hogy azért nem beszél, mert félti atyust és először azért nem beszélt, mert félt a zsidóktól és féltette vagy sajnálta atyust; ha jól emlékszem, e szavakkal mondta. Funták: Ne vegye rossz néven, ha kérdem, de mégis mivel hatottak e gyermekre? T. Auu: Tisztán azzal, hogy az volt mondva, bekísérődöl Nyiregyházára; de ha mondd a valót, akkor szabadlábbon leszesz. Tanu ezután elmondja, hogy azért vitte Péczely a jegyzőkönyvet, mert ő mint csendbiztos nem akarta és így Péczelyt kérte fei

arra. Fr. Nem kérte Péczely ur, hogy ugyan biztos ur vegye fel, a fejem rettenetesen fáj. T. Arra nem emlékszem. Fr. Hát higye a ki kiszi.

Zdanek Gergely

tanu, ki az általános kérdésekre előadja, született Lengyelországban. Grigodban 32 éves. Kocsis Recskinéél Zdanek vallja, hogy mikor a Móriczot áthozták és nem akart vallani, mérgeesen rákiáltott. Ő és még öt más az ablakon át nézték, ezt a jelenetet. Bent a szobában a fiu és Recskyn kívül nem volt más csak a Náczi pandur. Hogy mi történt a fiuval tovább azt tanu nem tudja, mert hajnal felé volt már az idő és ő elment aludni. Arra a kérdésre, ütötték-e a fiut, azt vallja a tanu, hogy azt látta, mikor egyszer pofon ütötte. De hogy ezután mit vallott a fiu, nem tudja. És mikor iyy a fiu megijedt, azt vallotta, hogy bevitték a templomba és ott megölték Esztert. Ezt hallotta és látta tanu az ablakon át, hol az ur, a pandur voltak és egy ur irt. Elnök: (Recskyhez.) Kérem, Recsky ur, tessék nyilatkozni a tanu beszédjére. Recsky: Ez a kocsis nem is nálam szolgált, hanem az anyósomnak volt cselédje, soha bent sem járt a házban, hanem akkor oda jöhettek hallgatózni, de nincs oly hang, melyet ki lehetett volna hallani onnan, bent pedig nem volt és oda nem láthatott, mert a függöny le volt eresztve, tehát hamis tanu, biztosan meg van vesztegetve, de a mit ő beszélt, hogy nagy láрма volt, az igaz. Kimentem, széjjel néztem, hogy e kergessem őket, de be nem is hallhatott, nem is láthatott semmit.

Leskó Mária

vallja, hogy ő emlékszik, hogy egy zsidó, fiu hoztak Eszlárról az ur (Recsky és a pandur) esti 9 óra tájban érkeztek, a fiut a konyhába vitték és ott volt mig az urak vacsoráltak, hol Recsky ur ott azt kérdezte tőle, hogy vallja ki, hogy apja, vagy a koldus ölte-e meg a leányt. De a fiu nem akart semmiképen sem vallani. Akkor Recsky ur megrázta a fülét s később adott neki egy pofont, aztán a pandur egy korbáccsal megverte. Többet nem láttam semmit csak azt, hogy Eszlárról jött megint két ur és nagyon kirozták. Elnök: Kérem Recsky urat, tessék felelni, a fiu kiroztatására vonatkozólag. Recsky: Határozottan semmi sincs benne, egy szóval, vagy egy ujjal Móriczhoz nem nyultam, az igaz, erre megesküszöm. Mindkettő hamis tanu. Heumann: Nagyságos ur: Én azt hiszem, hogy az ily kifejezés egy tanu részéről, hogy a másik hamis tanu, akkor igenis használható, ha az illető vádolt lesz egyelőre ő maga is csak mint tanu beszél s ennél fogva a védelem tanuit ily kifejezéssel ne illese. Friedmann: Recsky ur legyen szives nyilatkozni az iránt, hogy csakugyan meg is verte azt a tanut? Recsky: Behivattam és megfenyegettem, mert ki volt adva, hogy semmiféle rabbal nem szabad beszélni, tegye meg mindegyik a maga kötelességét és semmi köze ahhoz, hogy egyik vagy másik beszéljen. Lesko Mari: (Recskyhez) Igaz, hogy meg-tetszett verni, pofont tetszett adni, erre megesküszöm.

Klein József:

E. Mult szombatou az eskütelétele felhivatván, akkor tett vallomására nézve akkor azt jelentette ki, hogy nincsen tisztában vallomásával: — mire értette ezt? Klein József előadja: szombaton kijöttünk a templomból mindannyian, arra vissza tudok emlékezni és később, mikor a hátsó gáton keresztül mentem, a metszőket megpillantottam. Rosenberg ugyanis azt mondta, hogy a metszőket megsérteni nem szabad, mert finom embereket és oly beszéd, melyet nem kívántam, hogy meghalljanak s azért visszatekintettem, megnézni, hogy nincsenek-e oly közel hozzám. Ekkor láttam Taub Emánuel, Schwarz Salamont és Buxbaumot utánunk jönni; később, mikor már a gáton tul Papp J. malmánál elmentünk, Taub kis gyermekét vezette kezén. Midőn Rosenberc házáig elhaladtunk, én Weiszsteinnal hozzá tértünk, Junger is; a ki nem jó viszonyban van Weiszsteinnal; Romer Jakab szintén, de az másfelé lákik. Én utközben nyilatkoztam Weiszsteinnal, hogy melyik metszőt kellene megválasztani. Én a tarczali mellett voltam. Erre megmerek esküdni, de a vizsgáló bíró által hozzám intézett kérdésekre nézve nem tudtam helyesen megfelelni.

Ezzel az ülés véget ért.